

Katalog filatelistického materiálu se vztahem ke ghettu Terezín

Nejvýraznějším objektem sběratelského zájmu v této oblasti je pro svůj charakter, způsob použití i zachovaný počet terezínská připouštěcí známka. Zájem filatelistů vzbudila vzápětí po svém vydání. Již 18. 9. 1943 otiskla Tribuna filatelistů inzerát na koupi nebo výměnu „známky Theresienstadt“.¹ Nutnost použití známky pro zásilku a přesná evidence příjemců známky způsobily, že se jich v době protektorátu dostal mezi filatelisty jen malý počet a pro většinu sběratelů byla naprosto nedostupná. Situace se změnila až ve druhé polovině roku 1945, kdy se na trhu objevilo větší množství neupotřebených připouštěcích známek pocházejících snad z nepoužité zásoby výdejny připouštěcích známek Židovské rady starších v Praze či ze zásoby Ústředního úřadu pro řešení židovské otázky, a jisté množství známek razítkovaných i známek neupotřebených bez lepu, údajně nalezených na německé komandatuře v Terezíně. Určité množství použitých známek ze svých zásilek si přinesli i osvobození terezínští vězňové, nepoužité známky zbyly i některým příjemcům známek v bývalém protektorátu, kteří je již ke konci války nestačili či nemohli použít k odeslání balíku.

Ve druhé polovině roku 1945 se v Československu začala o terezínskou připouštěcí známku pohlížet zejména jako na dokument těžké doby, s filatelii související jen okrajově, a filatelistické autority se k jejímu sbírání stavěly odmítavě. Tehdejší nestor československé filatelie JUDr. Karel Rix, který byl sám po tři roky vězněm terezínského ghetta, o terezínské známce napsal doslova: „Jen neznalost nebo ziskomyslnost mohly povýšit tuto poukázku hladu na známku, za níž se požadovaly a snad i platily tisícové částky. Nepoužitá může být nanejvýš dokladem, že nesplnila jediný svůj úkol, přilepšití nedočkavě čekajícímu vězni proto, že příjemci byl bližší vlastní zisk než volání hladovějícího.“²

Od roku 1948 až do konce osmdesátých let byla terezínská připouštěcí známka v Československu téměř nepřetržitě na filatelistickém indexu (stejně jako všechny známky protektorátní) jako údajná propagace fašismu. Nesměla se vystavovat a až na nepatrné výjimky³ se o ní v československém odborném tisku nepsalo. V zahraničí sice vyšlo několik studií o problematice poštovního styku s terezínským ghettem, badatelé však měli jen omezený přístup k původním pramenům a některé archivy jim byly zcela nepřístupné. To se přirozeně odrazilo i v malé informovanosti, z níž vzešla řada legend, které se kolem terezínské připouštěcí známky i kolem poštovního styku s terezínským ghettem vytvořily.

V následujících odstavcích shrnujeme výsledky podrobného zkoumání archivních materiálů i zkušenosti filatelistických znalců a specializovaných sběratelů s nejrozšířenějšími tradovanými hodnověrnými i mylnými informacemi a legendami o terezínské připouštěcí známce, tak jak byly uveřejněny v minulém vydání této knihy, a doplňujeme je o řadu poznatků získaných v pozdější době.

„Existují dokonalé padělků terezínských známek tištěné po válce z části původní tiskové desky o čtyřech známkových polích (odříznutý horní rohový čtyřblok), kterou odnesl neznámý německý důstojník z Tiskárny bankovek Národní banky pro Čechy a Moravu koncem německé okupace. Před tím, než mu byl fragment desky vydán, vyrýpl z něj rytec Jindra Schmidt na každém deskovém poli dvě okénka v jednom z domků v pozadí obrazu známky.“⁴

Toto tvrzení se objevuje ve většině materiálů publikovaných po roce 1945 na téma terezínských připouštěcích známek a koresponduje s ním i záznam sepsaný v roce 1975 ve Státní tiskárně cenin (je vyobrazen v kapitole Připouštěcí známky), v němž odpovědný pracovník potvrzuje předání části tiskové desky. Nám však žádný padělek, který by byl zhotoven z části původní tiskové desky, nebyl dosud předložen a ani jsme nenalezli pramen, v němž by byl takovýto patisk věrohodným způsobem popsán a doložen. Proto se přikláníme k názoru, že pokud skutečně došlo k popsanému předání části desky (bez ohledu na pravdivost tvrzení o údajném vyrýpnutí okének, kterým měla být odlišena), nebyly z ní žádné tisky dodatečně zhotoveny a uvedeny na trh. Při shromažďování podkladů ke druhému vydání této knihy se nám sice podařilo objevit exemplář, který domněnce o zhotovování patisků z nyní neznámé části tiskové desky - včetně tvrzení o vyrýpnutých okénkách - zdánlivě nasvědčuje. Přesto ani v tomto případě nejde o patisk, ale jen o dokonaleji zhotovený padělek (který popisujeme v této kapitole v části Padělků).

„Tiskové listy připouštěcích známek tištěné z desky o čtyřech známkových polích, se řádkovým zoubkováním (Řz) 10 3/4, na listech papíru stejného rozměru jako tiskové listy o 25 známkách, jsou dodatečné, po válce vytištěné neúřední novotisky zhotovené českým filatelistickým znalcem R. Gilbertem.“

Tento názor až do poloviny osmdesátých let zastával německý filatelistický znalec Max Mahr, který dokonce známky a tiskové listy se Řz 10 3/4 označoval jako padělků. V důsledku sporů o náhradu škody za takto označené známky, které byly předtím prodány jako pravé v aukcích pražským státním podnikem POFIS, provedli znalci POFISu v roce 1985 podrobné srovnání papíru, lepu, barvy a tisku známek se Řz 10 1/2 pocházejících z tiskových listů o 25 známkách a známek se Řz 10 3/4 pocházejících z tiskových listů o 4 známkách. Výsledkem byl závěr, že s výjimkou rozměru zoubkování není mezi oběma skupinami

známek žádný rozdíl a jsou identické. Doklady z archivů zpřístupněných po roce 1989 pak potvrdily, že známky s oběma rozměry zoubkování byly zhotoveny v Tiskárně bankovek Národní banky pro Čechy a Moravu v Praze v červnu roku 1943, jako součást celé zakázky na výrobu terezínských známek. Na tomto zjištění nic nezměnila ani skutečnost, že na základě nejnovějších poznatků - zejména díky identifikaci drobných deskových vad v obrazu jednotlivých známkových polí - jsme mohli konstatovat, že právě ta vyříznutá část původní tiskové desky, z níž byly uvedené listy o 4 známkách zhotoveny, se v tiskárně nedochovala (byla odtud údajně vydána před koncem německé okupace) a její další osud je prozatím neznámý.

„Na tiskovém listu o 25 známkách se nachází jedna známka s výraznou deskovou vadou.“

Až do poloviny roku 2003 nám nebyla žádná známka s výraznou deskovou vadou známa. Vzhledem k tomu, že celý náklad terezínské známky byl s největší pravděpodobností vytištěn pouze z jediné tiskové desky, nepokládali jsme nalezení deskové vady ani v budoucnu za pravděpodobné. Při studiu obrazů jednotlivých známkových polí tiskových listů o 25 a o 4 známkách, prováděném v souvislosti s přípravou druhého vydání této publikace, se nám ale za pomoci velkých zvětšení podařilo na řadě polí zjistit různě výrazné (většinou však drobné) charakteristické odlišnosti, které jsme prozatím označili souhrnným názvem deskové vady (není vyloučeno, že některé z nich mohou být v budoucnu - po případném objasnění okolností jejich vzniku - označeny dokonce i jako typy). Nejvýraznější z těchto deskových vad jsou blíže popsány ve stejnojmenné části této kapitoly.

„... u normálního tiskového listu jsou známky od sebe na výšku i šířku vzdáleny 4,5 mm, kdežto u propagandistických čtyřbloků je mezera mezi známkami pouze 4,2 mm.“⁵

Jak samotné známky tak i propagační aršíky pro Červený kříž byly tištěny z jedné (původně celé a později rozřezané) tiskové desky a vzdálenosti mezi známkami jsou v obou případech naprosto stejné. Jinak je tomu však u některých padělků těchto aršíků, k jejichž zhotovení bylo použito montáže obrazu čtyř jednotlivých známek, kde šíře mezery může být odlišná.

„V obraze známky je ukryt monogram jejího autora.“

V levém dolním rohu obrazu známky, nad pravou částí písmene H v nápisu, jsou čáry připomínající písmena FC. Pokud skutečně jde o záměrně vytvořená písmena a ne o nahodilý shluk čar, mohlo by písmeno F být iniciálou autora známky B. Fojtáška, pro písmeno C vysvětlení zatím chybí.

„Pravost razítka u použitých přípouštěcích známek lze určit podle názvu pošty, protože židovští odesílatelé mohli zásilky podávat pouze u konkrétně určených pošt. Razítka z jiných pošt jsou buď dodatečně otištěná (antedatovaná) nebo dokonce padělaná.“

Toto tvrzení by platilo pouze za předpokladu, že odesílateli balíků do Terezína byli výhradně Židé. Příjemci přípouštěcích známek a odesílateli balíků byli však (i když v nepoměrně menší /a možná dokonce i jen nepatrné/ míře) i nežidovští obyvatelé protektorátu, pro které omezení při podávání zásilek neplatila a balík mohli k přepravě podat na kterékoli protektorátní poště přijímající balíkové a balíčkové zásilky. Jinou otázkou jsou razítka z pošt ležících v Sudetech, která se na použitých známkách také vyskytují. Tady jde většinou skutečně o dodatečné, z filatelistických důvodů provedené otisky, vesměs na známky bez lepu nebo na známky poškozené. Předpis o používání přípouštěcích známek se totiž vztahoval pouze na balíkové zásilky z protektorátu a Sudety patřily k říšskému území, odkud se balíky odesílaly bez přípouštěcí známky. Snad pouze v prvních dnech po zavedení přípouštěcích známek mohli odesílatelé z protektorátu, bydlící na hranici se Sudety, v ojedinělých případech pro neznalost předpisu odeslat balík z pošty ležící v Sudetech.

„Přípouštěcí známky dostávali vězňové v ghettu nebo byly prodávány po 10 korunách.“

Vydávání přípouštěcích známek příjemcům známek v protektorátu bylo bezplatné a bylo prováděno do detailu propracovaným způsobem. Nepoužité přípouštěcí známky nemohli vězňové obdržet; přípouštěcí známky nalepené na došlých balících, které nedopatřením nebyly poštou orazítkovány, nesměli (a ani nemohli) vězňové nikomu poslat k opětovnému použití. Navíc by balík s nalepenou, ilegálně z ghetta propašovanou přípouštěcí známkou nebyl vězni doručen, protože jeho odesílatel nebyl zapsán v seznamu příjemců známek, podle kterého se došlé balíky vydávaly.

„Existují nebezpečné nezoubkované i zoubkované padělky terezínských známek i padělky propagačních aršíků pro Červený kříž.“

V minulém vydání jsme uvedli, že všechny dosud předložené padělky známek i propagačních aršíků pro Červený kříž jsou jen neumělými napodobeninami nízkého stupně nebezpečnosti. Jsou tištěny knihtiskem ze štočků získaných přefotografováním původních známek. Od originálu se značně odlišují papírem, barvou i kresbou, u zoubkovaných známek i zoubkováním, u známek s lepem i lepem. Od té doby se však na našem trhu objevily nové, výrazně nebezpečnější padělky; i o nich podrobně hovoříme v této kapitole v části Padělky.

krajina u Terezína

1943, 10. července. Balíková připouštěcí známka pro ghetto Terezín. Návrh B. Fojtášek podle obrazu F. Šimbery. Knihtisk, vytištěno v Tiskárně bankovek Národní banky pro Čechy a Moravu v Praze; papír kvalitní, hladký, mírně nažloutlý, na zadní straně s hladkým lesklým lepem; Řz 10 1/2 (A), část nákladu nezoubkovaná (B), resp. Řz 10 3/4 (C). Tisková forma: 25 známkových polí (A nebo B - rozměr tiskového listu 233 x 170 mm) nebo 4 známková pole (B nebo C - rozměr tiskového listu 233 x 170 mm, resp. C - rozměr tiskového listu 132 x 110 mm).

Náklad neuveden, odhadujeme 100.000 kusů. Platnost do 6. 5. 1945.

A - Řz 10 1/2	**	*	(*)	**x ¹	⊙	(*)x ²	⊗	△	△ ³	△ ⁴
1A tmavě zelená	6.000	2.800	1.500	3.800	7.500	1.500	1.500	7.500	25.000	40.000
- s okrajem	7.000	3.500	2.000	4.000	7.800	1.800	1.800	8.500	27.000	45.000
- rohový kus	7.500	3.700	2.400	4.200	9.000	2.200	2.200	12.000	50.000	80.000
- □ / □	14.000			7.600						
- rohová □ / □ ...	15.000			8.400						
- 3páska	21.000			11.500						
- rohová 3páska ...	23.000			12.500						
- □	29.000			16.500						
- □ s okrajem	30.000			16.700						
- rohový □	35.000			17.000						
- TL (25) ⁷	400.000 *									

Odchytky perforace (Řz 10 1/2)	**	*	(*)	⊙	⊗	△
1A-Dz tmavě zelená - dvojité zoubkování na jedné straně ...	12.000	8.000	5.000			
1A-Sn tmavě zelená - svisle nezoubkovaná	14.000	9.200	5.800	15.000	3.600	20.000
- s vodorovným okrajem	15.000	10.000	6.500	16.000	4.000	22.000
- rohový kus	17.000	12.000	8.000	18.000	5.000	25.000
- vodorovná dvoupáska	30.000					
- vodorovná rohová dvoupáska	32.000					
- vodorovná třípáska	45.000					
- vodorovná rohová třípáska	47.000					
1A-Vn tmavě zelená - vodorovně nezoubkovaná	14.000	9.200	5.800	15.000	3.600	20.000
- se svislým okrajem	15.000	10.000	6.500	16.000	4.000	22.000

B - Nezoubkovaná	**	*	(*)	**x ¹	C - Řz 10 3/4	**	*	(*)	**x ¹	⊗ ⁸
1B tmavě zelená	8.000	4.000	2.500	4.000	1C tmavě zelená	12.000	8.000	4.500	6.000	
- s okrajem	8.500	4.300	2.700	4.500						
- rohový kus	9.000	4.500	3.000	5.100	- □ / □	24.000			12.000	
- □ / □	16.000			8.200						
- rohová □ / □	19.000			9.700						
- 3páska	24.000			12.400						
- rohová 3páska	30.000			14.300						
- □	38.000			16.500	- □	50.000			25.000	
- □ s okrajem ...	39.000			17.500						
- rohový □	40.000			18.300						
- TL (25) ⁷	400.000 *			-,-	- TL (4) ⁷	60.000	45.000	25.000	30.000	
- TL (4) ⁷	60.000	40.000	25.000	30.000	- TL (4) ⁸	54.000	42.000	20.000	26.000	50.000

¹⁻⁵ viz Značky na konci kapitoly; ⁷ formát TL 233 x 170 mm; ⁸ formát TL 132 x 110 mm. * viz poznámka na str. 178. TL (4) nebo TL (25) = celý tiskový list s uvedením počtu známek v něm obsažených.

Zkusmé tisky	**	*	(*)	**	*	(*)
IB světle zelená, □.	15.000	10.000	7.000	III B-PDT tmavě zelená, □,		
- s okrajem.....	15.500	10.500	7.200	převrácený dvoj. tisk	15.000	10.000 7.500
- rohový kus.....	16.000	11.000	7.500	- dvoupáska.....	32.000	
- □ / □.....	30.000			- čtyřblok.....	65.000	
- rohová □ / □ ..	32.000			- TL (25) ⁷	480.000 *	
- 3páska.....	46.000			IIIC-ZZ tmavě zelená, Řz 10 3/4, s neúplným,		
- rohová 3páska..	48.000			dvojitým či vícenásobným zoubkováním		
- □.....	62.000			- známka.....	12.000	8.000 6.500
- □ s okrajem	63.000			- TL (4) ⁷	50.000	40.000
- rohový □.....	65.000			<i>Jsou známy částečně i vícenásobně zoubkované TL:</i>		
IIA černá, Řz 10 1/2.	15.000	10.000	7.000	<i>s pouze jednou vodorovnou řadou zoubkování</i>		
- s okrajem.....	15.500	10.500	7.200	<i>nahoře, s úplným zoubkováním s dvojitou řadou</i>		
- rohový kus.....	16.000	11.000	7.500	<i>zoubkování nahoře, s mnohonásobným svislým</i>		
- □ / □.....	30.000			<i>zoubkováním apod.</i>		
- rohová □ / □ ..	32.000			IVB zelená, □, odlišná kresba - „slabé mraky“		
- 3páska.....	46.000			- známka.....	25.000	20.000 15.000
- rohová 3páska..	48.000			- s okrajem.....	26.500	20.500 15.500
- □.....	62.000			- □.....	100.000	60.000
- □ s okrajem	63.000			- □ s okrajem	105.000	63.000
- rohový □.....	65.000			<i>Kresba tohoto zkusmého tisku je stejná jako u</i>		
II B černá, □.....	20.000	15.000	10.000	<i>vydaných známek, pouze čáry prokreslující oblaka na</i>		
- TL (4) ⁷	100.000			<i>obloze jsou výrazně slabší. Barva tohoto zkusmého</i>		
IIIB-DT tmavě zelená,				<i>tisku má sytější odstín než barva vydané známky. Část</i>		
□, dvojitý tisk.....	-?-	-?-	-?-	<i>známých kusů má silně poškozený (stržený) lep nebo</i>		
<i>Literatura (např. katalog Michel) tuto známku uvádí,</i>				<i>jsou bez lepu.</i>		
<i>a proto jsme ji zařadili i do minulého vydání této pub-</i>				VB tmavě zelená, □, na žlutém papíru bez lepu		
<i>likace. Protože nám však dosud nebyla předložena,</i>				- známka.....		10.000
<i>rozhodli jsme se její záznam prozatím vyřadit.</i>				- TL (4) ⁹		45.000

Všechny varianty pásek a bloků známek, resp. zkusmých tisků, s různými kombinacemi známek s okrajem a rohy, které lze vytrhat či vystříhat z tiskového listu o 25 známkách a z tiskového listu o 4 známkách, mohou existovat a bylo by možné sestavit jejich kompletní katalog. U řady z nich však dnes sice víme, že ve své době existovaly, avšak důkaz o tom, zda se dochovaly, dosud nemáme. Proto v katalogu uvádíme pouze ty jednotlivé známky a zkusmé tisky, a takové jejich pásy, bloky a celé tiskové listy, jejichž existence je věrohodně popsána a doložena; u pásek a bloků pak pouze ty z nich, u kterých to má praktický sběratelský a obchodní význam. Předně jsou to dvoupáska a čtyřbloky, a to bez okraje, s okrajem a rohové, které jsou všechny (v různé míře) tradičním předmětem sběratelského zájmu. Vedle nich uvádíme i třípáska, jejichž zastoupení ve studijních sbírkách je důležité jako důkaz, že předmětné známky pocházejí z tiskového listu o 25 známkových polích a nikoliv z tiskového listu o 4 známkových polích. Pokud se zachovaly i celé tiskové listy, uvádíme i je. Ocenění pak provádíme pouze u těch položek, které se vyskytují na trhu (u vzácně se vyskytujících položek jsme cenu stanovili odhadem - je uvedena kurzivou). U ostatních (existujících, ale na trhu se nevyskytujících) místo ceny uvádíme -.-. U 1A-Dz a 1A-Vn jsou nám známy pouze jednotlivé kusy; bloky a pásy nebyly zatím předloženy. U 1A-Sn jsou známy pouze jednotlivé kusy a vodorovné dvou a třípáska; svislé pásy ani bloky nebyly dosud předloženy.

Při oceňování nepoužitých známek a zkusmých tisků s lepem uvádíme samostatně ceny za svěží a s nálepkou pouze u jednotlivých známek. U pásek a bloků uvádíme pouze ceny za svěží. Je samozřejmé, že může existovat mnoho kombinací, např. různé pásy a bloky sestávající ze svěžích známek i známek se stopou po nálepce, avšak tyto kombinace pro jejich velký počet a malý výskyt neoceňujeme, jejich cenu je však možné odvodit porovnáním s cenami uvedenými v příslušných kategoriích u jednotlivých variant. Podobně je možné postupovat např. u známek s modrým škrtem z tiskárny, které nejsou svěží, atd.

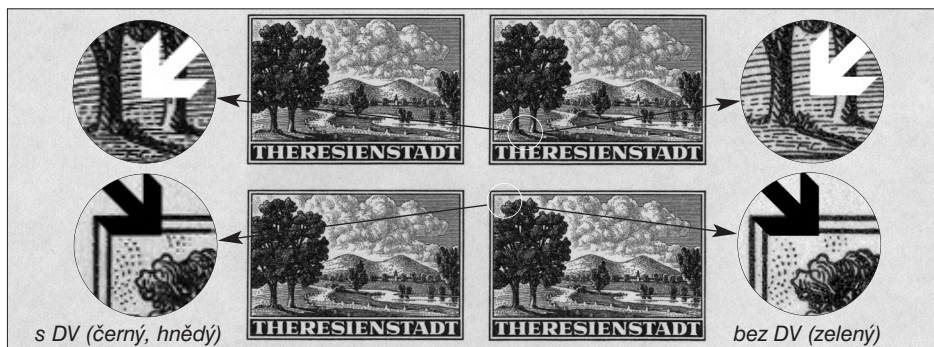
TL (4) nebo TL (25) = celý tiskový list s uvedením počtu známek v něm obsažených. * TL (25) se na trhu vyskytují jen výjimečně a bylo by tedy správnější uvést v jejich cenových záznamech značku -.-. Abychom však přiblížili cenovou relaci, o níž se domníváme, že se v ní jejich ceny mohou pohybovat, zařadili jsme alepoň jejich odhad.

⁷ formát TL 233 x 170 mm; ⁹ formát TL cca 113 x 180 mm.

Datum vydání neoznáměno, snad po 10. červenci 1943. Propagační aršíky pro Červený kříž. Čtyřblok nezoubkovaných připouštěcích známek pro ghetto Terezín v zelené nebo hnědé nebo černé barvě, na listu silnějšího nažloutlého papíru bez lepu, formátu 169 x 130 mm, s dole uprostřed vytištěným pořadovým číslem v červené barvě (u zelených a hnědých) resp. v černé barvě (u černých) aršíků. Náklad neuveden, odhadujeme 600 až 1.000 kusů v hnědé a černé barvě, do 100 kusů v zelené barvě (i když se vyskytují exempláře s vyšším pořadovým číslem). Bez poštovní platnosti.

Aršíky	(*)	⊗ ⁶	Známky vystřižené z aršíků	(*)	
PrA1a	hnědá / červená.....	12.000	ZPrA1a	hnědá.....	1.500
b	černá / černá	12.000	b	černá.....	1.500
c	zelená / červená	100.000 70.000	c	zelená	10.000

Pro tisk aršíků byly použity dvě odříznuté horní rohové části původní tiskové desky o 25 ZP. Aršíky v hnědé a v černé barvě byly tištěny z "levé" části a obsahují tedy ZP 1, 2, 6 a 7 (s DV na 2. a 7. ZP); aršíky v zelené barvě byly tištěny z "pravé" části a obsahují tedy ZP 4, 5, 9 a 10 (bez uvedených DV).

⁶ s razítkem z ochoty Bohušovice nad Ohří v březnu 1945.